

земель), керівники в земельних міністерствах і канцеляріях (державні радники).

Найголовніша та найсильніша в політичному плані державна посада – це федеральний канцлер. На відміну від усіх інших існуючих у зарубіжній практиці державних політичних діячів його посада є не призначуваною, а виборною. Він має право самостійно обирати міністрів як керівників найважливіших політичних органів влади. Крім того, канцлер визначає кількість міністерств і закріплює за ними сфери відповідальності. Він володіє абсолютною компетенцією, яка дає право федеральному канцлеру пропонувати основні напрями урядової діяльності, яких слід обов'язково дотримуватись. Завдяки цим повноваженням канцлер володіє арсеналом керівних засобів, який можливо порівняти з владою президента у демократичній державі з президентською формою правління.

Постійних секретарів призначає Прем'єр-міністр за рекомендацією глави внутрішньої цивільної служби. Інші призначення в цій групі здійснюються главою внутрішньої цивільної служби й повинні бути схвалені Прем'єр-міністром. Призначення на посаду вищих посадових осіб цивільної служби кандидатів «ззовні» проводиться з обов'язкового схвалення комісіонерів, тобто членів Комісії зі справ цивільної служби.

УДК 343.353(043.2)

Акімов М.О., к.ю.н., доцент,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ, Україна

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЗЛОВЖИВАНЬ ПРИ ФОРМУВАННІ І ВИКОРИСТАННІ ЖИТЛОВОГО ФОНДУ СОЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ: АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ РЕЄСТР. № 8249 ВІД 30.11.2022

За рік, поки триває збройна агресія проти нашої держави, прийняті та набули чинності вісімнадцять законів про внесення змін та доповнень до Кримінального кодексу (далі – КК) України [1]. Відповідно до них вітчизняне законодавство про кримінальну відповідальність доповнено вісьмома новими статтями, а ще до двадцяти восьми внесені зміни. Природно, що така динаміка змін і доповнень сприймається науковцями та практиками неоднозначно – іноді навіть як спроба реалізувати власні популістські прагнення у кримінально-правовій політиці.

Законопроект реєстр. № 8249 від 30.11.2022 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за зловживання в сфері формування і використання житлового фонду соціального призначення» (далі – законопроект 8249) має на меті, як

стверджується у пояснювальній записці, підвищення прозорості механізму формування і використання житлового фонду соціального призначення в Україні, а також забезпечення передумов для ефективного цільового використання об'єктів соціального житла та забезпечення житлом уразливих категорій населення, які цього потребують (з урахуванням обставин, викликаних воєнним станом). Проте його аналіз свідчить про наявність низки суперечностей, неточностей та невідповідність чинним положенням КК України.

Перш за все, оскільки криміналізувати зловживання в сфері формування і використання житлового фонду соціального призначення пропонується шляхом доповнення КК України статтею 364-3, зазначене діяння, за логікою розробника законопроекту 8249, є різновидом зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 КК України), тобто виступає спеціальною нормою щодо загальної.

Частина перша статті 364-3 КК України (у редакції законопроекту 8249) передбачає відповідальність за: умисне невключення посадовою особою місцевого самоврядування до житлового фонду соціального призначення об'єкта (об'єктів) житлового фонду, які згідно вимог закону підлягають обов'язковому включенню до нього; використання посадовою особою місцевого самоврядування житла з житлового фонду соціального призначення не за цільовим призначенням; умисне порушення черговості надання громадянам житла з житлового фонду соціального призначення.

Суб'єктивна сторона цих діянь передбачає умисну форму вини, але не містить жодних вказівок на мету або мотив вчиненого. Водночас обов'язковими ознаками суб'єктивної сторони зловживання владою або службовим становищем (стаття 364 КК України) є мета (одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи) та мотив (корисливий).

Як відомо, спеціальна кримінально-правова норма є різновидом загальної, що передбачає або більш, або менш сувору відповідальність за певне кримінально каране діяння, що підпадає під ознаки, визначені загальної нормою, проте сформульоване із певними додатковими ознаками, що відсутні у загальній нормі. Всупереч цьому розробник законопроекту 8249 конструює спеціальну норму не тільки без додаткових, але і без обов'язкових ознак, притаманних загальній, – без вказівки на мету одержання будь-якої неправомірної вигоди для самої себе чи іншої фізичної або юридичної особи та на корисливий мотив. Із подібним рішенням навряд чи можна погодитись, позаяк воно суперечить як положенням науки кримінального права, так і усталеним традиціям нормотворчості.

До того ж зловживання владою або службовим становищем сконструйоване законодавцем як матеріальний склад і вважається

закінченим з моменту настання істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб, тобто такої шкоди, яка в сто і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. Натомість розробник законопроекту 8249 сформулював статтю 364-3 як формальний склад, що вважається закінченим з моменту вчинення відповідного діяння.

Частина друга статті 364-3 (у редакції законопроекту 8249) передбачає відповідальність за: привласнення об'єкта (об'єктів) житлового фонду соціального призначення; незаконне відчуження третім особам об'єкта (об'єктів) житлового фонду соціального призначення. У такий спосіб суб'єкт права на законодавчу ініціативу фактично створює штучну конкуренцію загальної та спеціальної кримінально-правових норм (адже йдеться про власність, відповідальність за розкрадання якої передбачена нормами розділу VI Особливої частини КК України). Така конкуренція відповідно до правил її вирішення потенційно призводитиме до необґрунтовано м'якого покарання винної особи (адже санкції норм згаданого розділу суворіші за санкцію частини другої статті 364-3 у редакції законопроекту 8249). Нелогічною є і відсутність у санкції частини другої статті, що пропонується, такого виду покарання як позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю (хоча йдеться саме про кримінально каране діяння у сфері службової діяльності).

Нарешті, у статті 364-3 (у редакції законопроекту 8249) вжито словосполучення «об'єкт (об'єкти) житлового фонду соціального призначення». Зазначене є зайвим уточненням (адже посягання на один об'єкт житлового фонду соціального призначення вже є підставою для кримінальної відповідальності) і лише перевантажує текст КК України. Вчинення певного діяння стосовно двох або більше об'єктів житлового фонду соціального призначення мало б розглядатись органами досудового слідства та судом у кожному випадку окремо, з огляду на конкретні обставини справи, та у разі постановлення обвинувального вироку відповідним чином впливати на вид і розмір покарання особи.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 08.02.2023).

2. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження відповідальності за зловживання в сфері формування і використання житлового фонду соціального призначення: законопроект реєстр. № 8249 від 30 лист. 2022 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/40949> (дата звернення: 08.02.2023).